

BUDAPESTI HIRLAP

(1881—1896)

IRTA ZILAHY SIMON.

A Budapesti Hirlap megalapítása egy érdekösszeütközésnek a következménye volt, mely a Légrády testvérek cég mint ujságkiadó és Csukási József mint lapszerkesztő közt fölmerült. Ez az érdekösszeütközés legélénkebben jellemezte az akkori ujságkiadói viszonyokat, melyek régi hagyományok szerint szabályozták a hirlapirodalmat és melyeket megváltoztatni az újabb hirlapírói gárdának legnagyobb vágya volt.

Visszapillantván a sajtóviszonyokra, melyek — csak a legrövidebb időket tekintve — a kiegyezés óta, tehát 1867 óta, domináltak, észrevehetjük, hogy noha a magyar olvasóközönség mindig élénk érdeklődést tanúsított az ujságolvasás iránt, az azóta keletkezett ujságok vagy igen rövid életűek voltak, vagy ha áldozatok árán fenmaradtak is, csak aránylag igen csekély példányszámban voltak elterjeszthetők. Az ujságok kivétel nélkül jól voltak szerkesztve, de mintha hiányzott volna a komoly és ambiciózus munka arra, hogy hozzáférhetőkké legyenek a nagy közönség számára. Ennek a komoly és ambiciózus munkának a hiánya abban a viszonyban keresendő, mely régebb időben a kiadó és a szerkesztő között fönnállott és a mely a

Légrády testvérek és Csukássi József közti viszonyt szabályozta. A kiadót az üzlet vezette, a szerkesztőt magasabb eszmék; és nem volt példa rá, hogy mind a kettő kellőképpen megértette volna egymást. Mind-egyik fél féltékenyen őrizte hatáskörét és ez a féltékenykedés megbénította azt a munkát, a mely az újságnak szélesebb körben való elterjedését eredményezhette volna. A kiadó az üzleti szempontot képviselte, a szerkesztő pedig, magasabb célok felé törekedvén, az újságcsinálás anyagi oldalával nem óhajtott törődni.

Így történt, hogy a Csukássi József és Légrády testvérek közti viszony már kezdetben is feszültté vált, és alig harmadfél év után kenyértörésre került a dolog. 1881, május hónap áldozó csütörtökjén a kiadó cég azzal lepte meg a szerkesztőséget, hogy levélben tudatta, hogy Csukássi Józseftől kezdve a szerkesztőség minden egyes tagja el van bocsátva és lapját már másnap egy egészen új szerkesztőség fogja vezetni. És még ugyanaz nap elhatározták Csukássi József és szerkesztősége, hogy más lapot, a Budapesti Hirlapot fogják megalapítani. Vele voltak Kaas Ivor báró, Rákosi Viktor, Balogh Pál, Szokolay Kornél, Kacziányi Géza, Berényi László, Volf Vilmos dr.; Zilahy Simon pedig, a ki akkor Légrády testvérek szolgálatában a Pesti Hirlap anyagi ügyeit vezette, az első fölszólításra csatlakozott hozzájuk.

Csukássi József első dolga volt, hogy fölkereste ifjúkori barátját, Rákosi Jenőt, a ki akkor még népszínházi igazgató volt ugyan, de tudva volt, hogy erről a vállalkozásáról már előbb lemondott, s 1881, október havától kezdve teljesen szabad. Csukássi előadta tervét és felkérte, hogy társul lépjen be az újonnan megalapítandó laphoz. Rákosi Jenő tájékozást szerezvén arról, hogy a szerkesztőségi teendők kiknek a kezébe

vannak letéve és arról, hogy az anyagi dolgok kinek a kezelése alatt fognak állani, belépett társul az új vállalathoz, közösen megállapították a lap címét és így indult meg a *Budapesti Hirlap* 1881. június 15-én.

Megindult pedig oly auspiciumok közt, melyek a hirlapkiadás új éráját jelezték, megszűnván a kiadó és szerkesztő közötti ellentétes viszony, egy személyben összesítette e két érdeket. És megindult a Budapesti Hirlap közös lelkesedéssel, közös ambícióval, mely áthatotta a szerkesztőség és kiadóhivatal minden tagját és kihatott még a legutolsó munkásra is, a ki a Budapesti Hirlap szolgálatában állott.

A Budapesti Hirlap azzal a programmal indult meg, hogy első sorban megbízható hírforrása kíván lenni a nagyközönségnek és semmi körülmények közt nem csinál pártpolitikát; tehát nem csatlakozik semmi politikai párthoz, hanem valamint a politikában, úgy a társadalmi, művészi, irodalmi, kereskedelmi és egyéb napi kérdések elbírálásában és ismertetésében a tiszta igazságot keresvén, hű tolmácsa kíván lenni a nagy magyar olvasóközönségnek. A sovíniszta magyarság volt mindig és maradt is máig a jelszava, a tendenciája és ez a törekvése úgyszólván az a prizma, melyben az összes napikérdések elbírálásában nyilvánított gondolkozása gyűjti azokat a gondolatsugarat, melyekkel bevilágítani óhajt minden melegen érző magyar ember hajlékába.

A Budapesti Hirlap törekvése nem volt siker nélkül. Naponta megjelenő példányszámai folyton szaporodtak és már 1885. év elején szükségessé vált a nyomdai technika eszközeit is szabályozni a lap elterjedtségéhez képest. Azt az ujságot, mely nyolc oldalnyi terjedelemben megindult és tótok hajtotta közönséges gyorsajtón készült, fennállásának ötödik évében már rotációs gépen kellett nyomtatni. 1885. május 31-én

jelent meg a Budapesti Hirlap francia Marinoni-féle rotációs gépen nyomva. Úgy tudjuk, hogy a Budapesti Hirlap volt az első ily formátumu magyar ujság, mely rotációs gépen nyomtatott. Népszerűsége folyton növekedett és a közönség vonzalmának első próbája akkor bizonyult be fényesen, a mikor a Budapesti Hirlap a csángók hazatelepítése ügyében megindította gyűjtését. A gyűjtés rövid idő alatt közel tizennégyezer forintnyi összeget eredményezett, a mi az akkori viszonyokhoz képest rendkívüli eredmény volt. A nagyközönség bizalma és rokonszenve a Budapesti Hirlapot sohasem hagyta cserben, a mikor vagy a fővárosi szegényeknek és hajléktalanoknak, vagy az ország fölvidéki inségeseinek, tűzkárosultjai számára gyűjtött, vagy más országos érdekű dolgok támogatására buzdította olvasóit.

Csak röviden említünk egypár tételt, melyek ennek igazolására szolgálnak: például a felvidéki inségesek számára 28.420 frt 23 kr., Kossuth-szoborra 23.248 frt 30 kr., Istensegitsbeli templom és iskola 5348 frt 84 kr., veszprémi tűzkárosultak 6048 frt 13 kr., Emke 4836 frt 46 kr., zágrábi zászlóvédők 3274 frt 88 kr., és sok más apróbb gyűjtések a legkülönbözőbb hazafias, közhasznú és jótékony célokra. — Dicsekvés nélkül főlemlitendő, hogy a Budapesti Hirlap aránylag rövid időben nyilvánosan gyűjtött, kezelt és kiosztott összesen 107.620 frt 46 krt.

Politikai vívmányai közé sorolható a véderövita alkalmával tanúsított magatartása. Heteken át, napról-napra közölt a Budapesti Hirlap hazafias irányu vezércikkeket, melyek szinte kifogyhatatlan argumentumokkal támogatták az ország érdekeit és nem csekély mértékben termékenyítették meg az elméket. A Budapesti Hirlap ebben az időben óriási módon terjedt és megtartotta szellemi nivóját, mely mindig nagy

mértékben érvényesült, a mikor hazafias kérdések el-
bírálásáról volt a szó.

A Budapesti Hírlap diadalainak közepette ér-
zékeny csapás érte a vállalatot. Csukássi József,
a lap egyik megalapítója és felelős szerkesztője, né-
hány évi gyöngéledés után meghalt 1891, május 27-én.
Vele egy lelkes ujságíró és lapszerkesztő, valamint
egy áldott szívű kollega szállt a sírba. A Budapesti
Hírlap tulajdonjoga most egyedül Rákosi Jenőre ma-
radt, miután Csukássi özvegyének a részét magához
megváltotta, s nevét úgy is mint laptulajdonos, úgy is
mint főszerkesztő a lapra tette. A lap felelős szerkesztői
állását Csajthay Ferenc, a Budapesti Hírlap volt ország-
gyűlési tudósítója és Csukássi József eddigi helyettese
foglalta el. A viszonyok lényegesen megváltoztak. A
Budapesti Hírlap mintájára számos új lap keletke-
zett, melyek mind a Budapesti Hírlap csapásain
iparkodtak haladni. A verseny fokozta a törekvéseket,
és az ujságcsinálás terén fokozódó törekvések nagy
mértékben járultak ahhoz, hogy az ujságírók gárdája
megsokszorosodott, egy igazi ujságírói pálya keletke-
zett, melyben a megélhetés — a hajdani viszonyok-
hoz mérten — igen kedvező. Az ujságkiadás terén
modern és tökéletesen megfelelő eszközökről kellett
gondoskodni, mert a közönség igénye napról-napra
fokozódott, a példányok számát óriási mennyiségben
aránylag igen rövid idő alatt kellett előállítani. Azt az
ujságot, mely megindításakor 8—10 oldalnyi terjede-
lemben jelent meg, most már rendszeren 16—20 oldal-
nyi, vasárnaponként 24—32, ünnepnapon 40—48, sőt
karácsonykor néha 60 oldalnyi terjedelemben kellett
kinyomatni. A Budapesti Hírlap már 1892-ben foglal-
kozott egy nagy ujságháznak a megteremtésével.

Ezt a tervét rögtön végre is hajtotta és Rákosi
Jenőnek a Röck Szilárd-utca 4. sz. a. levő telkén

jelent meg a Budapesti Hirlap francia Marinoni-féle rotációs gépen nyomva. Úgy tudjuk, hogy a Budapesti Hirlap volt az első ily formátumu magyar ujság, mely rotációs gépen nyomtatott. Népszerűsége folyton növekedett és a közönség vonzalmának első próbája akkor bizonyult be fényesen, a mikor a Budapesti Hirlap a csángók hazatelepítése ügyében megindította gyűjtését. A gyűjtés rövid idő alatt közel tizennégyezer forintnyi összeget eredményezett, a mi az akkori viszonyokhoz képest rendkívüli eredmény volt. A nagyközönség bizalma és rokonszenve a Budapesti Hirlapot sohasem hagyta cserben, a mikor vagy a fővárosi szegényeknek és hajléktalanoknak, vagy az ország fölvidéki inségeseinek, tűzkárosultjai számára gyűjtött, vagy más országos érdekű dolgok támogatására buzdította olvasóit.

Csak röviden említünk egypár tételt, melyek ennek igazolására szolgálnak: például a felvidéki inségesek számára 28.420 frt 23 kr., Kossuth-szoborra 23.248 frt 30 kr., Istensegitsbeli templom és iskola 5348 frt 84 kr., veszprémi tűzkárosultak 6048 frt 13 kr., Emke 4836 frt 46 kr., zágrábi zászlóvédők 3274 frt 88 kr., és sok más apróbb gyűjtések a legkülönbözőbb hazafias, közhasznú és jótékony célokra. — Dicsekvés nélkül fölemlítendő, hogy a Budapesti Hirlap aránylag rövid időben nyilvánosan gyűjtött, kezelt és kiosztott összesen 107.620 frt 46 krt.

Politikai vívmányai közé sorolható a véderővita alkalmával tanúsított magatartása. Heteken át, napról-napra közölt a Budapesti Hirlap hazafias irányú vezércikkeket, melyek szinte kifogyhatatlan argumentumokkal támogatták az ország érdekeit és nem csekély mértékben termékenyítették meg az elméket. A Budapesti Hirlap ebben az időben óriási módon terjedt és megtartotta szellemi nivóját, mely mindig nagy

mértékben érvényesült, a mikor hazafias kérdések elbírálásáról volt a szó.

A Budapesti Hirlap diadalainak közepette érzékeny csapás érte a vállalatot. Csukássi József, a lap egyik megalapítója és felelős szerkesztője, néhány évi gyöngélkedés után meghalt 1891, május 27-én. Vele egy lelkes ujságíró és lapszerkesztő, valamint egy áldott szívű kollega szállt a sírba. A Budapesti Hirlap tulajdonjoga most egyedül Rákosi Jenőre maradt, miután Csukássi özvegyének a részét magához megváltotta, s nevét úgy is mint laptulajdonos, úgy is mint főszerkesztő a lapra tette. A lap felelős szerkesztői állását Csajthay Ferenc, a Budapesti Hirlap volt országgyűlési tudósítója és Csukássi József eddigi helyettese foglalta el. A viszonyok lényegesen megváltoztak. A Budapesti Hirlap mintájára számos új lap keletkezett, melyek mind a Budapesti Hirlap csapásain iparkodtak haladni. A verseny fokozta a törekvéseket, és az ujságcsinálás terén fokozódó törekvések nagy mértékben járultak ahhoz, hogy az ujságírók gárdája megsokszorozódott, egy igazi ujságírói pálya keletkezett, melyben a megélhetés — a hajdani viszonyokhoz mérten — igen kedvező. Az ujságkiadás terén modern és tökéletesen megfelelő eszközökről kellett gondoskodni, mert a közönség igénye napról-napra fokozódott, a példányok számát óriási mennyiségben aránylag igen rövid idő alatt kellett előállítani. Azt az ujságot, mely megindításakor 8—10 oldalnyi terjedelemben jelent meg, most már rendszeren 16—20 oldalnyi, vasárnaponként 24—32, ünnepnapon 40—48, sőt karácsonykor néha 60 oldalnyi terjedelemben kellett kinyomatni. A Budapesti Hirlap már 1892-ben foglalkozott egy nagy ujságháznak a megteremtésével.

Ezt a tervét rögtön végre is hajtotta és Rákosi Jenőnek a Rökk Szilárd-utca 4. sz. a. levő telkén

háromemeletes ujságházát építtetett, a melyben el van helyezve a Budapesti Hirlap nyomdája, expedició helyisége, kiadóhivatala, szerkesztősége és szedőtermei. mindegyik egy-egy emeletet foglalván el. 1893. szeptember 8-án jelent meg a Budapesti Hirlap először új hajlékában. Napi példányszáma már akkor is a 40.000 körül járt és ezen a napon tényleg annyi példányban is nyomatott. A szerény, tótok hajtotta, közönséges sajtók már rég eltűntek, sőt sutba került már a két rotációs gép is, mely avultnak bizonyult, mert a szerkezetük nem győzte a példányok számainak idejében való szállítását és a Budapesti Hirlap világos, tágas nyomdahelyiségében két óriási iker körforgó gép működött, mely egy csapással igen előnyösen megváltoztatta a lap külső képét is, megszüntetvén a mellékleti rendszert, egy végben egyszerre nyomtatta és hajtogatta a 24 oldalas Budapesti Hirlapot. E két hatalmas gép, mely a külföld előtt is a nyomdai technika büszkesége számába ment, valamint az egész nyomdaberendezés hazai gyártmány, a Wörner J. és Tsa budapesti gépgyárnak a készítménye. És ettől a perctől kezdve, mintha a Budapesti Hirlap tagjainak a lelkesedése, ambíciója új táplálékot nyert volna. Modern és biztos technikai eszközökkel rendelkezvén, a szerkesztőség minden tagja akadály nélkül végezhetette teendőit. A hagyományos köztársasági szellem, mely a lap megalapítása óta jellemezte a Budapesti Hirlap szerkesztőségét, a sikerben csak erősebb táplálékot nyert és a közönség szolgálatában abban nyilvánult legerősebben, hogy mindegyik tagja a szerkesztőségnek, a politikában, az irodalomban, valamint minden közkérdésnek az elbirálásában, csak tiszta meggyőződésének adott kifejezést. A tiszta meggyőződés hangja visszhangot talált a nagyközönségben és a Budapesti Hirlap majdnem 15 évi szakadatlan és odaadó munkás-

sága után méltán hivatkozhatik arra, hogy megértette a magyar olvasóközönség szíve dobbanását és iparkodott, fennen lobogtatva a magyarság zászlaját, a nagyközönséget híven és lelkiismeretesen kiszolgálni.

A Budapesti Hirlap szerkesztőségének rendes belső tagjai manap a következők: Laptulajdonos fő-szerkesztő: *Rákosi Jenő*; felelős szerkesztő: *Csajthay Ferenc*; segédszerkesztő: *Balla Mihály*; vezércikkírók: *Kaas Ivor báró*, *Bernát István*, *Edvi Illés Károly dr.*; tárcaírók: *Herczeg Ferenc*, *Rákosi Viktor*, *Sebők Zsigmond*; kritika és irodalom: *Alexander Bernát dr.* egyet. professzor, *Csapodi István dr.* egyet. professzor, *Béla Henrik*; színház és művészet: *Beöthy László*; zene-referens: *Kern Aurél dr.*; országgyűlés: *Kemechey Jenő*; közgazdaság: *Berényi László*, *Bálint Imre*; külföld: *Somogyi Ede*; törvényszék és főváros: *Balázs Ignác*; napihírek: *Vasskó Elemér*, *Balogh Miklós*; riport: *Andreanszky Jenő dr.*

A Budapesti Hirlap kiadóhivatal rendes belső tagjai a következők: Igazgató: *Zilahi Simon*; fő-könyvvezető: *Zilahi Dezső*; nyomdavezető: *Ráder Gyula*; könyvelő: *Molnár Mátyás*; könyvelői gyakornok: *Radó Béla*; pénztáros: *Gárdonyi Ignác*; hirdetéskezelők: *Tordai Armand*, *Blum József*, *Őszi Iván*, *Berkovics Róza*; előfizetéskezelők: *Róna Lajos*, *Szepesi Fülöp*, *Pető Soma*, *Király László*, *Révész János*; expedició-felügyelő: *Kertész Imre*.

BUDAPESTI HIRLAP

Alapítványi díj: 1000 pengő. Helyi elosztás: 1000 pengő. Külföldi elosztás: 1000 pengő. Helyi elosztás: 1000 pengő. Külföldi elosztás: 1000 pengő.

A végzettség

A végzettség, azaz a tudás, az emberiség egyik legértékesebb kincsének számít. Az emberiség történelmében mindig az a nemzet volt a legelőkelőbb, amely a legmagasabb szintű tudással rendelkezett. A tudás nemcsak az egyén életét, hanem a nemzet sorsát is meghatározza. A végzettség tehát nemcsak egyéni, hanem nemzeti érték is.

A BUDAPESTI HIRLAP TARTALMA

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

A végzettség, azaz a tudás, az emberiség egyik legértékesebb kincsének számít. Az emberiség történelmében mindig az a nemzet volt a legelőkelőbb, amely a legmagasabb szintű tudással rendelkezett. A tudás nemcsak az egyén életét, hanem a nemzet sorsát is meghatározza. A végzettség tehát nemcsak egyéni, hanem nemzeti érték is.

A BUDAPESTI HIRLAP TARTALMA

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

A végzettség, azaz a tudás, az emberiség egyik legértékesebb kincsének számít. Az emberiség történelmében mindig az a nemzet volt a legelőkelőbb, amely a legmagasabb szintű tudással rendelkezett. A tudás nemcsak az egyén életét, hanem a nemzet sorsát is meghatározza. A végzettség tehát nemcsak egyéni, hanem nemzeti érték is.

A BUDAPESTI HIRLAP TARTALMA

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat

2000 szavazat